

Blok tematyczny: Zwierzęta wokół nas
Temat dnia: Dlaczego porównujemy się do zwierząt?

Cel lekcji: Kontynuować ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu oraz utrwałać umiejętność podawania bieżącej daty. Kształcić pamięć i stymulować do zapamiętywania na lekcji. Wdrażać do pracy w grupie i odczuwania odpowiedzialności za pracę grupy. Wprowadzić frazeologię w zakresie zleksykalizowanych w języku polskim porównań do zwierząt. Utrwalać wzorce gramatyczne poprzez układanie zdań.

Pomoce:

Uczeń: przybory szkolne, fotografie leśnych zwierząt.

Nauczyciel: tekst źródłowy dla każdego ucznia, rozsypanka wyrazowa, puzzle, ćwiczenia w uzupełnianiu zdań dla każdego ucznia.

Zapis w dzienniku: Powitanie wprowadzające w temat lekcji. Ćwiczenia z liczebnikami w związku z podaniem daty. Kształcenie rozumienia ze słuchu. Tekst: *Porównywanie do zwierząt*. Ilustracje ze zwierzętami i rozsypanka wyrazowa. Znaczenie przymiotników nazywających cechy charakteru bądź usposobienia, poprzez wskazanie synonimów. Układanie krótkich zdań utrwalających materiał. Praca w grupach - opanowywanie nowych wyrazów. Tworzenie fiszek z wyrazami do zapamiętania. Układanie puzzli. Ćwiczenia w pisaniu. Zabawa podsumowująca.

Przebieg:

1. Powitanie wprowadzające w temat lekcji:
Dzień dobry wszystkim, którzy uważają, że niedźwiedzie są silne. Dzień dobry wszystkim, którzy kochają koty. Dzień dobry wszystkim, którzy uważają, że pszczoły są pracowite. Dzień dobry wszystkim, którzy wiedzą, że zające są płochliwe. (itp.)
2. Podanie daty i krótkie ćwiczenia z liczebnikami.
3. Kształcenie rozumienia ze słuchu. N. czyta tekst dwukrotnie, uczniowie wypełniają ćwiczenie prawda czy fałsz.
Polecenie dla uczniów: *Posłuchajcie uważnie czytanego przeze mnie tekstu. Przeczytam go dwukrotnie. Waszym zadaniem będzie oznaczyć ułożone w tabeli zdania. Tylko niektóre z nich są prawdziwe.*

Pisarze opisują różne swoje obserwacje.	P	F
Rzadko spotykamy w literaturze tematykę zwierzęcą.		
Ludzie często są okrutni wobec zwierząt.		
Zwykli ludzie często używają porównań w rozmowach.		
Autorzy słowników układają różne wyrażenia i zwroty.		
Niektóre porównania na stałe zapisują się w danym języku.		
We wszystkich językach stosuje się takie same porównania.		

4. Ilustracje przedstawiające zwierzęta w ich charakterystycznym środowisku i pozach, następnie uczniowie w grupach starają się nazwać cechy poszczególnych zwierząt. W tym celu N. przygotowuje dla każdej z pracujących grup rozsypankę wyrazową umożliwiającą wybór właściwych przymiotników.

Polecenie dla uczniów: *Rozłóżcie przed sobą tekturki z wyrazami, przeczytajcie je uważnie. Spróbujcie wspólnie ustalić ich znaczenie. Połóżcie z boku te wyrazy, których nikt z was nie*

rozumie. Następnie wybrane przymiotniki przyporządkujcie zwierzętom przedstawionym na obrazkach.

Kolejne grupy przedstawiają wyniki swoich działań. Podczas wystąpień poszczególnych przedstawicieli grup N. koryguje wymowę i uzupełnia znaczenia wyrazów.

dumny, chytry, przebiegły, złośliwy, gruby, zwinny, mądry, głupi, uparty, wierny, pracowity, silny, głodny, syty, wolny, odważny, łagodny, zdrowy, zły, szary, powolny, tchórzliwy,

5. Objaśnienie znaczeń poszczególnych przymiotników nazywających cechy charakteru bądź usposobienia, poprzez wskazanie synonimów. Poniżej znajdują się wyłącznie przykłady takich ćwiczeń. N. może poszerzyć ten zakres tą samą metodą.

N mówi do uczniów:

Przymiotniki mogą mieć swoje synonimy. Przy ich pomocy łatwiej jest zrozumieć różne odcienie znaczeniowe. Rozdam wam teraz kartki z poszczególnymi ciągami synonimów. Wklejcie je do zeszytów i przeczytajcie uważnie.

- **dumny, dostojny, wielki, wspaniały, wyniosły, zarozumiały, hardy, nieprzystępny, pyszny, butny.** (N. objaśnia, że wyraz **dumny** może mieć także negatywny odcień znaczeniowy).

Układamy krótkie zdania, tylko jedno z nich zapisujemy w zeszycie. N. pilnuje staranności zapisu, a także oznakowania innym kolorem miejsc trudnych ortograficznie:

Janek jest dumny ze swoich osiągnięć sportowych.

Ojciec jest dumny ze swoich wrażliwych i dobrych dzieci, chętnie dzieli się z innymi tym, co mają.

Uniwersytet jest dumny ze swojego wybitnego studenta.

Dumny może być każdy władca.

Pytanie N: *Jakie zwierzę można określić tym przymiotnikiem.? Wskażcie odpowiedni obrazek spośród umieszczonych na tablicy.*

N. mówi: *W polskiej frazeologii posługujemy się porównaniem: **dumy jak paw**, podobnie jak w ukraińskiej. Zwykle określa się w ten sposób człowieka, zarozumiałego, wysoko noszącego głowę, niechętnie utożsamiającego się z otaczającą go grupą ludzi.*

- **chytry, przebiegły, podstępny, pomysłowo zrobiony.**

Układamy krótkie zdania bez notowania:

Chytry sprzedawca nieuczciwie ważył swoje towary.

Chytry kolega nie dopuszczał nikogo do ćwiczeń pożyczonych od nauczycielki.

Nie bądź taki chytry, daj mi jedno jabłko, jutro ja cię poczęstuję!

Popatrz jaka ta Kaśka jest chytra, sama zjadła wszystkie cukierki.

Do szczegółowych ćwiczeń N. wybiera w pierwszym rzędzie te, które odnoszą się do ludzkich cech charakteru i skupia się na objaśnieniu znaczeń poprzez podanie synonimów.

Materiał dla N:

- uparty, oporny, krnąbrny, nieustępliwy, nieugięty, niewzruszony.
(Pierwsze z synonimów mają wydźwięk raczej negatywny, pozostałe wskazują na konsekwencję w działaniu osoby, o której mowa).
- płochliwy, lękliwy, bojaźliwy.
- wolny, niezależny, żyjący na swobodzie.
- wierny, oddany, lojalny.

6. Dzieci pracują w grupach. Ich zadaniem jest jak najskuteczniejsze opanowanie poznanych wyrazów, razem z ich synonimami.

Polecenie wspomagające N.

Wykonajcie w grupie fiszki ułatwiające zapamiętywanie. Następnie gotowe fiszki podawajcie sobie w kręgu grupy, powtarzając wyrazy aż do skutku. Na ostatnim etapie odłóżcie fiszki i powtórzcie przymiotniki jeszcze raz (ćwiczenie można także wykonywać w kręgu.

Uczestniczy w nim także N. Wszyscy po kolei powtarzają wyrazy zapisane na fiszkach, razem z ich synonimami.

7. Grupy układają puzzle. Każda z grup może dostać trzy, cztery koperty. W kopertach znajdują się pocięte na kilka części kwadraty (mogą być inne figury geometryczne), na których napisano wybrane porównania. Zadaniem uczniów jest ułożyć puzzle i w ten sposób odkryć porównania znane w polskiej frazeologii.

Przykłady:

Chytry jak lis

Mądry jak sowa

8. Ćwiczenia w pisaniu. Dokończcie zdania. Należy uzupełnić je odpowiednimi porównaniami na podstawie podanych w nawiasach rzeczowników.

Janek jest (mądrość), ponieważ potrafi rozwiązać natychmiast zadania z wszystkich przedmiotów.

Pies Doroty jest..... (łagodność), nigdy na nikogo nie szczeka.

Grzesiek czuje się (duma), zawsze gdy spogląda na wyniki w nauce swojej młodszej siostry.

Wiem, że świat należy do mnie, czuję się (wolność).

Moja mama wszystkie obowiązki wykonuje wzorowo, jest..... (pracowitość).

Jestem (głód), krzyknął Bartek i od razu pobiegł w stronę lodówki. Znowu się spóźnimy, bo(powolność) Jurek dopiero zaczął się ubierać.

.....(złość) Basia dokuczała wszystkim dookoła, podejrzewałem, że ktoś zrobił jej przykrość.

.....(siła) jak niedźwiedź zapaśnik jedną ręką podniósł przeciwnika.

Mały chłopczyk wpadł do rzeki, na szczęście na brzegu stał

.....(odwaga) Rafał i natychmiast rzucił się malcowi na pomoc.

Kominiarz był(zwinność), trudno było uwierzyć, że bez asekuracji porusza się po samym brzegu dachu.

Dziewczyna była(zdrowie), mimo to jej nadopiekuńcza mama wciąż wyszukiwała jej nowe choroby.

Tylko(tchórzliwość) Michał uciekł przed chłopakami z II b,

reszta stanęła w zwartym szyku, aby obronić koleżankę.

9. Zabawa podsumowująca. Uczniowie siedzą w kręgu. N. rzuca piłkę do wybranego ucznia i mówi:

Jeśli na kogoś zawsze można liczyć, powiemy o nim, że jest

Jeśli ktoś jest delikatny i nieśmiały, powiemy o nim, że jest.....

Jeśli ktoś jest bardzo sumienny w pracy, powiemy o nim, że jest

Jeśli ktoś dokucza wszystkim dookoła, powiemy o nim, że jest.....

Jeżeli ktoś potrafi podnieść wielki ciężar, powiemy o nim, że jest

Jeśli ktoś ucieka w trudnych sytuacjach, powiemy o nim, że jest

Jeśli ktoś nigdy nie choruje, powiemy o nim, że jest

Jeśli ktoś jest inteligentny i wykształcony, powiemy o nim, że

Jeśli ktoś nie przyjmuje żadnych uwag, mówimy o nim, że jest

Jeżeli ktoś jest bardzo głodny, powiemy o nim, że jest

Zadanie domowe :

Naucz się czytać tekst źródłowy.

Naucz się na pamięć przymiotników, które poznałeś na lekcji razem z rzeczownikami, do których mogą się odnosić.

Tekst źródłowy:

Porównywanie do zwierząt

Ludzie obserwują świat bardzo wnikliwie. W sztuce odzwierciedlają się wszelkie ludzkie niepokoje i spostrzeżenia. Pisarze opisują wszystko, co pobudza ich wrażliwość. Tematyka zwierzęca pełni w literaturze rolę bardzo ważną, bo zwierzęta od zarania dziejów towarzyszą człowiekowi. Bywa, że budzą respekt i strach, ale bywa też, że pozostają w wielkiej przyjaźni z człowiekiem, jak na przykład pies. Wiele zwierząt człowiek sobie podporządkował, udomowił je i czerpie z tego korzyści. Nie zawsze działanie ludzi wobec zwierząt jest uczciwe. Zwierzęta bywają wykorzystywane w sposób okrutny, choć we współczesnym świecie tyle mówi się o szacunku do wszystkich stworzeń żyjących na ziemi. Na szczęście coraz głośniej słychać głosy o potrzebie ochrony zwierząt przed ludzką ekspansją i agresją, a inne postawy są napiętnowane przez sporą część społeczeństwa. Zwyczajni ludzie bywają poetami. Lubią obrazowo opisywać swoje odczucia, stany i obserwacje. Tak właśnie powstają przerośnięte i porównania. To nie tylko poeci, a już na pewno nie autorzy słowników ułożyli powszechnie znane zwroty i wyrażenia. Układają je różni przedstawiciele społeczeństwa, bo mamy naturalną skłonność porównywania różnych zjawisk albo wyszukiwania podobieństw i różnic. Nie zastanawiamy się nad tym, że działamy podobnie jak poeci, że poruszamy wyobraźnię rozmówcy. Niektóre z porównań i przerośnięć na stałe zapisują się w języku. Wszyscy rozumiemy je tak samo, dlatego stają się ważnym elementem porozumiewania się. Nie wolno też ich potem dowolnie przekształcać, bo to znaczy, że mówiący nie zna jeszcze dobrze języka, którym się posługuje. Wiele porównań i przerośnięć odnosi się do świata zwierzęcego. Każdy język ma swoje własne porównania i powiedzenia. Tylko niektóre powtarzają się w innych językach. A jakie porównania stosuje się w języku polskim?

Wyrazy i zwroty do wykorzystania na lekcji: chytry jak lis, uparty jak osioł, płochliwy jak zając, dumny jak paw, mądry jak sowa, silny jak niedźwiedź, wolny jak ptak, głodny jak wilk, pracowity jak mrówka albo jak pszczoła, małpować, rządzić się jak szara gęś, mieć sokole oko, brudny jak świnia, zwinny jak kot, wierny jak pies, zdrow jak ryba, zły jak osa, łagodny jak baranek, wilczy apetyt, leniwy jak leniwiec. Odważny jak lew, wilczy apetyt, szara myszka, gołębie serce, powolny jak żółw, silny jak byk, zdrowy jak byk, tchórzliwy jak zając